

Nr 44.

Av herr **Rosén**, om anslag för beredande av möjlighet till skolgång för vissa barn inom Vilhelmina m. fl. församlingar.

I statsverkspropositionen begäres å åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag, högst 30,000 kronor, till beredande av möjlighet till skolgång för fattiga, på längre avstånd från skola boende skolpliktiga barn inom Vilhelmina, Risbäcks, Stensele, Tärna, Sorsele, Arjeplogs, Malå, Fredrika och Jockmocks församlingar.

Det anslag som beviljats för 1918 utgår med 23,000 kronor. Domkapitlet i Luleå har föreslagit höjning till det av departementschefen begärda beloppet.

Folkskolinspektören i Norrbottens norra inspektionsområde, som i sitt yttrande uttalar att domkapitlet av sparsamhetsskäl stannat vid att begära 30,000 kronor, hyser den uppfattningen att den av domkapitlet begärda höjningen icke motsvarar det ökade behovet.

Folkskolinspektören i Västerbottens norra inspektionsområde har hemställt, att anslaget måtte höjas till 35,000 kronor, till vilket förslag konungens befallningshavande i Västerbottens län anslutit sig.

Departementschefen anser emellertid, att den ekonomiska bärkraften hos några av de ifrågavarande lappmarksförsamlingarna numera skulle medgiva att de själva bidrage till skolbarnens inackordering med något större belopp än hittills och att fördelningen av anslaget på den grund borde verkställas efter i någon mån ändrade grunder. Det är uteslutande med hänsyn härtill som departementschefen ansett, att anslaget kunde stanna vid 30,000 kronor.

Även om det av departementschefen anförda skälet är hållbart, synes det likväl som om de ifrågavarande lappmarksförsamlingarna vore i behov av ett högre anslag. Detta framgår redan av den redogörelse, avseende förhållandena år 1916, som folkskolinspektören i Västerbottens norra inspektionsområde lämnat rörande barnens skolgång i fyra av de till nyssnämnda inspektionsområde hörande församlingarna, nämligen Tärna, Stensele, Sorsele och Malå.

I Tärna har under sagda år skolgång beretts åt 103 barn genom inackordering i närheten av skola, därav åt 18 genom anslag från lappmarks ekklesiastikverk och åt 66 genom av riksdagen beviljat anslag. För övriga 19 barn torde kommunen ensam hava bekostat inackordering. Likväl funnos 47 barn, som på grund av fattigdom och lång skolväg icke kunde erhålla någon undervisning. I Stensele bereddes, tack vare statsanslaget, skolgång åt 60 fattiga barn, medan omkring 50 skolpliktiga barn icke kunnat erhålla undervisning. I Sorsele hava 50 barn genom inackordering erhållit undervisning i skola, medan omkring 30 sakna undervisning. I Malå sakna 60 skolpliktiga barn all skolundervisning.

Den förhöjning av anslaget, som departementschefen tillstyrkt, avser ju icke annat än ersättning för det numera avsevärt ökade inackorderingspriset. Sannolikheten talar för att den föreslagna förhöjningen icke kommer att motsvara denna kostnadsökning. Därest en eller annan församling emellertid skulle kunna förmå att göra större uppföringar för sitt skolväsen, vilket starkt betvivlas, föreligger dock ett trängande behov att sörja för någon skolgång åt det stora antal barn, som för närvarande icke åtnjuta undervisning. Den eventuellt ökade större bärkraften bör sålunda icke tagas i anspråk för att lätta statens utgiftsbörda för skolväsendet i dessa bygder, utan behöver allt för väl komma till användning för att bereda undervisning åt en del av de barn, som få växa upp utan att få den allra obetydligaste skolundervisning.

Endast i Tärna, Stensele, Sorsele och Malå, vilka församlingar den 1 januari 1916 hade en sammanlagd folkmängd av 12,332 personer, funnos enligt folkskolinspektörens redogörelse ej mindre än omkring 187 barn som saknade all skolundervisning på grund av fattigdom och alltför långt avstånd till närmaste skola, vilket omöjliggör all skolgång, om ej barnen kunna inackorderas i skolornas närhet. Det bör måhända i detta sammanhang och till belysning av förhållandena erinras därom, att de nio församlingar, till vilka detta statsanslag är avsett att utgå, hava en landareal av i runt tal 58,000 kvadratkilometer, motsvarande hela arealen av ett 10-tal län i södra och mellersta Sverige. Befolkningen är spridd inom hela detta väldiga område, där det givetvis icke finnes många skolor. Inackordering är sålunda absolut nödvändig, om skolgång skall möjliggöras.

Aktningsvärda ansträngningar hava av dessa församlingar gjorts

att förbättra skolväsendet, men dels råder så stor brist på lärarkrafter, att många platser icke kunnat besättas med lärare utan med personer som sakna all lärarutbildning, dels äro byarna så små och vitt spridda, att skolor icke kunna förläggas annat än på enstaka mera centralt belägna platser.

Ett förslag till avhjälpande av de värsta bristerna i dessa bygders skolväsen är ju, såsom departementschefen också erinrar om, utarbetat och torde i en nära framtid komma att föreläggas riksdagen. Realiserandet av detta förslag kräver dock betydligt större kostnader än de nuvarande. I avvaktan på detta förslag synes det emellertid vara angeläget att åtminstone något göres för beredande av undervisning åt ett större antal barn än hittills varit fallet. Ty det kan icke vara försvarligt att de i så många avseenden vanlottade människor, som bygga och bo i dessa avlägsna bygder, även skola se sina barn växa upp utan möjlighet att erhålla ens den allra enklaste skolundervisning.

På grund härav tillåter jag mig hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag besluta

att till beredande av möjlighet till skolgång för fattiga, på längre avstånd från skola boende skolpliktiga barn inom Vilhelmina, Risbäcks, Stensele, Tärna, Sorsele, Arjeplogs, Malå, Fredrika och Jockmocks församlingar bevilja på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 35,000 kronor, att användas enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Stockholm den 24 januari 1918.

Gustav Rosén.
